

AKNAI TAMÁS
HÁT80 (Hommage à Tamás)
Ajándékkiállítás
Művészet és Irodalom Háza, Pécs
2025. július 9 -augusztus 2.

Életemben talán az első ez a cikk, amiben megírásának ürügye én magam vagyok. A mostani puha tél végén ugyanis Dechandt Antal mecseknádasdi műtermében életkorunkról és az én közelgő születésnapomról beszélgetve az ugyancsak ott lévő Szilágyi Szilárd csaknem „foghegyről” vetette oda, hogy legszívesebben egy kiállítást ajándékoznának nekem a „nyolcvanadikra”. Szíven ütött akkor ez az ajánlat, örömmel fogadtam. A Művészetek és Irodalom Házában – kedvesen azonosulva az ötlettel – kaptunk helyet is a rendezvényre. Az „ajándékkiállításon” – bár ott látszólagosan minden az enyém - azonban nem elsősorban hozzám „beszélnek”, hanem mindenki máshoz, aki „szóba áll” az efféle tolakodó megszólítással. Irányukban mutatkozó személyes felelősségérzetemtől vezettetve kísérlem meg a párbeszédet a lehetséges érintettek között.

A személyiségük különbözőségéből is következő világnézet, vérmérséklet, ízlés és fizikai készségek igen jól megkülönböztethetővé teszik mindazt, amit Dechandt és Szilágyi is felmutatnak. Életformájuk, működésük, kapcsolataik, elismerésük módja és sikerképességük mutatói a művészettörténetből jól ismert „regionális” jelentőségét húzzák alá. Ami nem egyenlő a provinciálissal. Összeköti őket a plasztikai - képi előadás mibenlétével és a centrumoktól mérhető távolságban élő művész feladatával összefüggő felfogásuk. Ami az idő haladtában jól megkülönböztethető társadalmi státusszá lett. Történik mindez úgy és akkor, amikor a civilizáció „hajlamai” a helyi, regionális-nemzeti műveltséget a kommunikációs és gazdasági „haladás” nevében egyetemesnek mondott normák szerint kényszerítik igazodásra.

Minden ilyenkor bekövetkező gesztusnál magasabb rendűnek gondoltam a felajánlást. Élményt, szellemi, formai és technikai természetű kísérleteket sejtetett, intellektuális felhívást újabb mű-értelmezésekre. És tűnődhettem afelől is, hogy mennyire lehetséges – alapjában véve mégis képtelenség - barátságok nélkül élni. Amikor az ember már nyolcvan éves, noteszeiben és befőttesüveg gumival összefogott céduláin megszámlálhatatlan név, cím, telefonszám között kell már megtalálnia azt, akit, amit éppen keres. Rengeteg – ekkor már többnyire korlátozott – emlék, képzelőerő, a dolgokban rendszert gyanító és azt felidézni képes készség, ügyesség szükségeltetik a művelet sikeréhez. A családi és szakmai kapcsolatok sokaságában azonban ott vannak azok is, akiknek adatai azonnal felidézhetők. Dechandt Antal szobrász és Szilágyi Szilárd festő ilyenek.

Magamat látom a munkákban, melyekhez olyannyira vonzódok. A szobraikkal és képeikkel találkozás során azt érzem, hogy ha alkotóművész lennék, akkor egészen bizonyosan én is hasonlóképpen szólalnék meg. Amikor pedig efféle alkotói átváltozásra kísérletet teszek, ez a valószínűség - csekély minőségben ugyan, de - valamelyest bizonyítva is lesz. Én azonban a csaknem azonos szakmai érdeklődés talapzatán a dolgok könnyebb végét fogtam meg, „csak” beszélek, írok. Igazán komolyan nem faragtam szobrot, festettem táblaképeket. Minden munkámat szétosztottam, egyetlen, a dunapataji Kodály Zoltán Művelődési Házban 1969-ben festett nagy faliképemet meg már a hozzájárulással verték le a helyéről.

Huszonöt évesen, 1970. március 21-én érkeztem meg Pécsre. Kisebb megszakításokkal itt élek, gyermekeim közül kettő, hat unokám közül öt, most is itt van körülöttem. A múzeum művészettörténeti gyűjteményében kezdtem dolgozni. Tagja lettem a Pécsi Műhely alkotóközösségének, melynek tagságával baráti kapcsolatban lehettem. Megismerkedhettem a

pécsi művészet legidősebb és legfiatalabb személyiségeivel, képzőművészet iránt érdeklődő polgárokkal. A nyolcvanas évek közepétől egyre tartalmasabbá váló, de laza szerkezetű együttműködés alakult ki jómagam és Dechand Antal szobrász, Szilágyi Szilárd festő között. Kiállításokat rendeztünk, megnyitokat tartottam, írtam róluk, a munkáikról. Nálam fiatalabb emberek, akik megtisztelnak bizalmukkal, ténykedésükkel örömet okoznak nekem és a családomnak is. A művészek mai „céhrendszerének” külső körén helyezkednek el mindketten. Nincsenek mindig, mindenütt jelen. Mozdulataikat az igazodás bármely formális kényszere nemigen befolyásolja. Ez is tetszik nekem.

Nagyon jól esett, hogy a kiállítás katalógusába mindegyik gyermekem írt pár sort. Rólam és a kiállítókról. Kati lányom (1968) például így:

„A képek? Ezek is korán érkeztek az életünkbe, mert apa sokszor mesélt, vagy a nézéssel együtt kommentálta, amit éppen látunk. Egyszer csak furcsa festmények jelentek meg a lakás összes helyiségében. Nagyok voltak, négyzetes formátumúak, nagyon színesek és sűrűn volt rajtuk kiterítve mindenféle: játékok, állatkert nagy halakkal, nyaraló család királyi ebédje, vicsorgó lények (emberek?), egy vadász nudlinagyságú golyókat töm a puskájába meg hasonló. Minden szenvedélyesen elmondva és azért emlékszem rá még ma is olyan tisztán, mert bármeddig el tudtuk nézni Petivel, különösen az unalom süppeteg óráiban. Aztán név is került a képekhez. Apa vehemensen magyarázta, hogy ez a srác (ezt mindig így mondta: srác) egy jogász fiú, akit igazából csak a festés érdekel és ő örült érdekesnek találja ezeket a fantáziával kevert reális képeket, és hogy ez a srác igen eredeti módon dezertál a világból. Így tanultuk meg Szilágyi Szilárd nevét, s találkoztunk előbb a képeivel, mint vele magával.

Aztán újabb tárggyal bővült a Megye utca 11. Egy sarokban egy karcsú, kissé szabálytalanul megcsavarodó, végén lágyan meghajló, barna-zöld átmenetes, fehérben, lágy ívben végződő tárgy magasodott. Mint egy öncélú hattyúnyak. De hatalmas varázsbotnak is lehetett volna nézni. Olyan tárgy, amit eleinte nézéssel vesz birtokba az ember, de aztán gyorsan tapintással is meg akar bizonyosodni arról, hogy amit lát – az egy szobor? Korán megtanuljuk, a szobrot lehet tapogatni, amikor meg nagyon jól meg van csinálva, fel is lehet rá mászni. Ezt itten vakon is jól meg lehetett nézni. Apró, pikkelyes nyomok voltak rajta – egy hulló bőrnek negatívja? Mondja apa, hogy ez a Dechand Antal vésőjének szép, egyenletes nyoma, és ez egy talált fa, ami Anti keze alatt kezd új életet. Mert ő ezzel foglalkozik a mecseknádasdi műhelyében, szabadidejében.

Miért talált utat ez a szobor szinte azonnal a szívemhez? Persze, emlékeztetett valamire, amire ugyancsak apa nyitotta fel a szemünket, csak aztán elfelejtettem. Mi afféle múzeumi gyerekek volnánk, vagyis óvoda és iskola után sokszor a pécsi múzeumok valamelyikében töltöttük az időnket. A Csontváryban különösen sokat. Apa nagyon sokat mesélt erről a külön festőről és a magányos, libanoni cédruson levő furcsa kinövésekről. A halott ágról, amit persze, lehet furcsa madárfejnek is látni, vagy akárminek és lehet, hogy a festő szertelen fantáziája rakta oda, de elfér ott szépen a mi fantáziánk is. Ez a régi beszélgetés idéződött föl, amikor a Dechand szobrára néztem, mert a madárkinövés lám, itt testet kapott, valahogy belé lett lehelve a lélek. Erre a szoborra a mai napig szeretek ránézni. Megengedi, hogy találkozzam a gyerek- és kamaszkori önmagammal, amikor a tudott és a sejtett dolgok még isteni arányban kavarnak az emberben. És ma már azt is tudom, ez a szobor egyesít minket, testvéreket, Katit, Petit és Lucát...”

Péter fiam (1973), – az író – is személyes emlékezéssel lepett meg:

„[...] Apa nem túlzott: a vásznak, farostlemezek valóban nagy méretűek voltak; a Festő rakosgatta a képeket állványra, felvezette a témát, majd szolid konyakozgatás közben – én közben nyakló nélkül ittam a kólát sósmogyoróval – hosszan diskuráltak a képekről, és különös módon, a magam visszafogott módján elkezdtem részt venni a beszélgetésben. Valóban megtaláltam a magam kapaszkodóit, az élő természet tapasztalatának ízeit, de akkor aligha voltam képes megfogalmazni azt a nyugtalanságot, ami ezekből a képekből áradt. Lekötöttek a részletek, de nyugtalanítónak találtam a gusztusos és gusztustalan egyvelegét, a formák kétértelműségéből fakadó bizonytalanságot. Annyit bizonyosan leszűrtem, hogy a Festő sem csinál mást, mint én: ül a stégen, a parton, a hegytetőn és figyeli a környező világot, benne az embert és saját magát.

Már sötétedett, amikor a 1,5 x 1,5 méteres négyzet alakú, farostra festett olajképpel távoztunk. Vadászók, ez volt a címe. Apa fejére emelte a súlyos festményt, én kullogtam utána a sétatéri gesztenyefák alatt, néha kicsit le is maradtam, mert éreztem a helyzetben némi kínosságot. És persze minden második szembejövő ismerős volt, láttam az arcukon a meglepetést – „Szervusz Tamás!” Ez a kép elűtött az akkor bemutatott tematikától. Három nagyfejű vadászt ábrázolt, akiknek a feje a taplógombáéhoz volt hasonlatos. Kezükben puska, mellükön csillagos kitüntetések. Mögöttük diadalkapu, amin érzékelhetően már áthaladtak, és a maguk módján boldogok. Csak éppen rothadásnak indultak. Akárcsak az a rendszer, ami akkor már az utolsókat rúgta. Gyerekként ezt természetesen nem láttam át, csak később, fiatal felnőttként tudtam megfogalmazni. [...]”

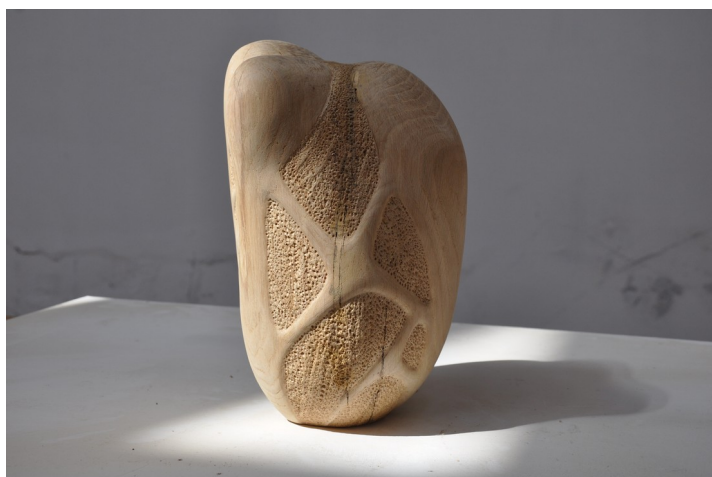
De nem hiányozhat mindebből Luca lányomnak (1982) oly’ jóleső megjegyzése sem:

„[...] Papa, Tóni és Szilárd több mint harminc éve tartó barátsága, és annak tárgyiasult formái tulajdonképpen átszötték az én életemet is. Szeretettel emlékszem vissza azokra a vendégségekre, amikor Szilárdékhoz mentünk vacsorázni. Teljesen lenyűgözött a fiúk szobájába épített kalózhajó; órákig tudtunk ott játszani, eltűnt a tér és az idő, miközben a háttérben jó volt hallani a felnőttek – néha falakat rengető nevetésbe torkolló – beszélgetéseit. Gyerekszobámban, a királylányágy fölött lógott Szilárd „állatos” képe, amin egy kis játékmackóm és a Mama gyümölcsöstálja is helyet kapott a kompozícióban. Biztonságot nyújtott, könnyű volt vele esténként elaludnom. Hamarosan kislányom ágya fölé kerül – megörökli tőlem a királylányággal együtt. Konyhánkban, később – egy régóta vágyott lakásátalakítást követően – étkezőnkben mindennap találkoztam a Balatoni reggelivel – ez a kép ma is Papáék étkezőasztala fölött található. Nappalinkban pedig Tóni Daruja keltett meglepetést a vendégségbe érkezők számára, miközben számomra a világ legtermészetesebb dolga volt, hogy velünk él. Az esküvőmön is ott állt a háttérben. Két éve pedig Petiék életét színesíti – az ötvenedik születésnapjára kapta a Papától. Ma már nem a gyerekszobából hallgatom őket, sokszor csak utólag meséli el a Papa, hogy találkoztak, nála jártak – és ilyenkor minden alkalommal látom arcán azt a mosolyt, ami egy régi, 92-93-as fényképen olyan nagyon megfogott. [...]”

Közreadok néhány itt kiállított fontosabb munkát Dechandt Antaltól. A természet és a kultúra megjelenéstől eltűnésig tartó sorsa válik munkáiban láthatóvá. Szobrai a természetes idő és az oxidáció legalább annyira munkálja, mint a szerszám. És itt van Szilágyi Szilárd friss képei közül néhány. Alkotásai egyszerre tények és víziók, hűlő és felforrósodó vizek, szelíd és vad hullók, megsemmisítő erejű szökőár, a természettel garázdán bánó ember egymásra kölcsönösen ható mozgásairól szólnak. Tematikai kínálatában a nyugtalanító földi „viszonylatok” Dantét felidéző „teljességének” köre sejlik fel.

Dechandt Antal: Metamorfózis I., 2019., 25 x 15 x 13 cm, pácolt, égetett tölgy

Dechandt Antal: Mag vagy fej, 2024., 27 x 20 x 18 cm, pácolt tölgy

Dechandt Antal: Meglépetés mag III.3., 2014., 20 x 40 x 22 cm, festett tölgy

Dechandt Antal: A belső kibontása I.2. 2025., 20 x 34 x 12 cm, natúr tölgyfa

**Szilágyi Szilárd: Álmodók, (az Angyalok utáni Kor ciklusból), 2023.,
vegyes technika csomagolópapíron, 100 x 157 cm**

**Szilágyi Szilárd: A Kék Madár begyűjtése, (az Angyalok utáni Kor ciklusból), 2023.,
vegyes technika csomagolópapíron, 100 x 165 cm**

**Szilágyi Szilárd: Az Utolsó Ló, (az Angyalok utáni Kor ciklusból), 2023.,
vegyes technika csomagolópapíron, 100 x 200 cm**

**Szilágyi Szilárd: Játékok, (az Angyalok utáni Kor ciklusból), 2023.,
vegyes technika csomagolópapíron, 100 x 200 cm**

Dechandt Antal (Pécs, 1959. augusztus 25.)

Festő, szobrász, grafikus. Művészeti tanulmányait a Pécsi Vizuális Műhelyben kezdte. Mestere Lantos Ferenc volt. A 80-as évektől nagyszámú tus- és ceruzarajzot készített, improvizatív, dúsan tekergő vonalakból felépített tájképeket festett. Színezett szobrokat, installációkat is létrehozott. 1985-től rendszeresen szerepel csoportos és egyéni tárlatokon. 1989-ben és 1990-ben részt vett a Stúdió csoportos kiállításán az Ernst Múzeumban, 1990-ben a bécsi Dorotheumban volt látható munkája. Egyéni kiállítása volt többek közt 1990-ben Frankfurtban, 1995-től többször is Pécsen. Művei megtalálhatók a pécsi Modern Magyar Képtár, az eszéki, a paksi, a schwerini képtárak gyűjteményeiben.

Szilágyi Szilárd (Siklós, 1959. június 13.)

Jogtudományi tanulmányokat végzett, csak később kezdett festeni és szobrokat készíteni. Mesterei Lantos Ferenc és Gyarmathy Tihamér voltak. Tagja volt a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának, 1985 óta a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének. Pécsen él. Egyik németországi kiállításán félrenyomtatták a nevét, azóta a Silaro-t használja művésznévként. 1984-től több kiállítása volt (Pécs, Budapest, Frankfurt). Az 1990-es évektől fajátékokat és játszótéri plastikákat is készített. Csaknem minden műfajban tevékeny képzőművész.